

En pakt med Djävulen

För 400 år sedan utspelades några av de första häxprocesserna i Sverige i vår hembygd. De misstänkta, främst kvinnor, tvingades erkänna de mest underliga beskyllningar. En av de första kvinnor att vittna om både Blåkulafärd och Häxsabbat är Ingeborg Boggesdotter från Högnalöv, Uråsa socken. Anklagad för trollkonster och häxeri, ställd inför rätta i Konga häradsrätt sensommaren 1618.

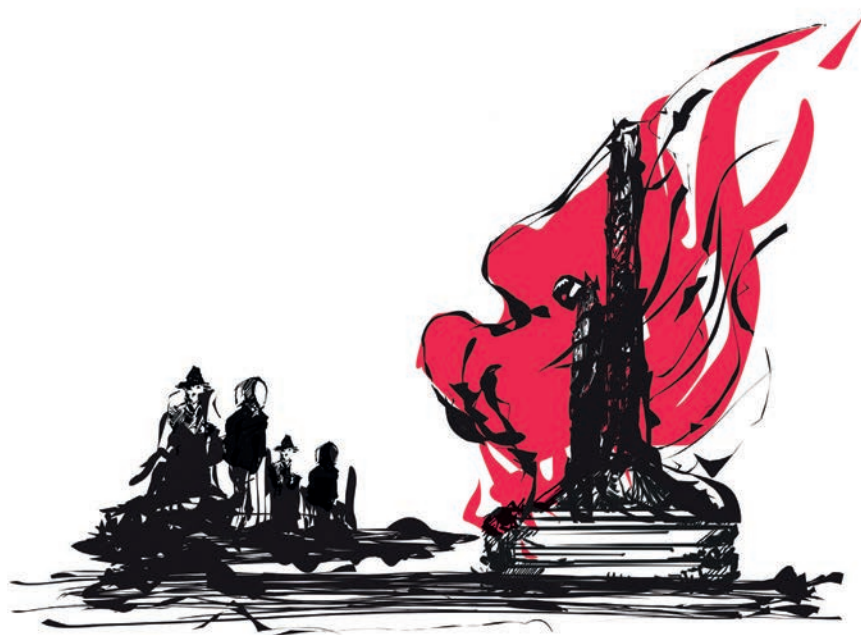
Anklagad

Det som skulle bli en av de svenska häxprocessernas mest detaljerade bekräftelser under 1600-talet, började med att Ingeborg Boggesdotter från Högnalöv ställs inför rätta den andra dagen under hösttinget i Konga härad den 3e augusti 1618. Hon är bland annat anklagad för att ha orsakat gårdskvinnan Segred Månsesdotter, lång tids sjukdom och död genom trolldom. En förtrollad fäbodsdörr ska ha framkallat sjukdomsförloppet.

Vattenprovet

För att bevisa sin oskuld ber Ingeborg själv om att bli "prövad på vattnet".

Detta innebar att den misstänkta bands och kastades i vatten. Om personen sjönk är den oskyldig, men flyter den anklagade betraktas han eller hon som skyldig. Detta var en av de vanligaste historiska metoderna för att avslöja en häxa.

Ingeborg flyter trots upprepade försök med att kasta henne i vattnet. Hon flöt "lättare än någon gås" och "låg på vattnet som torrt trä" enligt domprotokollet. När Ingeborg steg upp ur vattnet ska hon genast ha torkat och visade inga tecken på drunkning. Efter vattenprovet börjar Ingeborg erkänna både det ena och andra. Först och främst att hon orsakat Segreds sjukdom genom att placera en förgöringsknuta vid den omnämnda fäbodsdörren. Men bekräftelserna blir sen allt värre...

Mäster Håkan

I utredningen av Ingeborg Boggesdotters anklagelser finns en central person som går under namnet Mäster Håkan. En bödel, som startade sin karriär i Jönköping i slutet av 1500-talet och blev tillkallad expertis i flertalet häxprocesser i Småland och Västergötland. Det är känt att han använt sig av tortyr i liknande fall för att få fram bekännelser men det finns ingen känd dokumentation av att han skulle använt sig av dessa metoder på Ingeborg Boggesdotter.

Bekännelsen

Ingeborg säger att hon lärt sina trollkonster från en annan kvinna från Uråsa, Elin Essbiörns.

Elin är sedan tidigare misstänkt för trolldom och har ett dåligt rykte omkring sig. Ingen vill försvara henne och Elin skickas så småningom till Kalmar för att genomgå vattenprovet även hon.

Ingeborg säger att hon fått låna ett förtrollat betsel av Elin, som hon satte på en kalv och flög över skog och mark till Blåkulla. Där pågick ett vilt gästabad med djävulen i högsätet, ganska stor och svart med horn på huvudet och klor på händerna. Jämte honom satt den förnämsta trollkvinnan. Häxor och smådjävlar

umgicks med kyssar och famntag. Det dracks och slogs. Även Ingeborg fick en egen puke (liten djävul) som hette Lazarum. Innan festen var över tilldelades alla häxor en förläning. Ingeborg fick tre gårdar i Högnalöv där hon kunde stjäla mjölk med hjälp av trollharar.

För att Ingeborgs man inte skulle märka att hon lämnat deras gemensamma säng påstod hon sig kunna blåsa upp sina kläder med hjälp av magiska ord och på så sätt skapa en verklighetstrogen attrapp av sig själv. Vilka de magiska orden var ville hon inte tala om.

Trollhararna som skulle stjäla mjölk tillverkade Ingeborg och Satan tillsammans under Dymmelveckan av vedträn som bränts i båda ändarna och kastats i golvet. Ingeborg gav sina harar mjölk från grannarnas kor. På så sätt lärde sig trollhararna vad de skulle hämta mer. De ska sedan ha diat korna hos de tre granngårdar i Högnalöv som Satan gett Ingeborg i förläning under festen på Blåkulla. Hararna spydde upp mjölken i stora kar hemma hos Ingeborg så hon kunde kärna smör.

Tre dagar efter Blåkullafärden besökte Satan Ingeborg i hennes hem för att fråga henne om hon ville tjäna honom. Hon svarade ja. Han stämde möte med henne

då hon knäfallandes fick svära sig åt Satan och lova att överge Gud. Därefter lägger han Ingeborg ner och "lägrar" henne.

Beviset

Mäster Håkan visar upp ett så kallat häxmärke på Ingeborgs bara rygg. Märket sitter mellan hennes skuldror och beskrivs som en "sopatte" där djävulen ska kunna dia henne. Ingeborg erkänner att hon fått märket av Satan. Häxmärket har hon fått efter han legat med henne. Hon beskriver honom som luden och kall. Han kommer till henne varje kväll och suger blod medan hon sover.

Domen

Rättegången pågår i flera dagar och den sista dagen tar Ingeborg tillbaka alla sina bekännelser. Hon svamlar och ingen kan höra riktigt vad hon säger. Rätten beslutar att man gemensamt ska be för att Ingeborg lösas från Satans våld bara hon lovar att erkänna sanningen. Efter detta erkänner Ingeborg sig återigen skyldig. Hon påstår att hennes mästare och Lazarum besökt henne under natten och sagt åt henne att neka till alla anklagelser som riktats mot henne.

Ingeborg tillbringar sina sista månader i Kalmar slottsängelse innan hennes dom verkställs. Några år tidigare, 1607, hade

bibelordet "*Du skall inte låta en trollkona leva*" (Andra Mosebok 22:18) införts i svensk lag. Som skyldig fanns det därför inget annat straff än döden. I Konga Härads dombok från år 1619 står det att Ingeborg Boggesdotter har i februari månad så som en "dömdh trolbacka blifvit afbrendt". Förmodligen halshöggs Ingeborg först. Detta var det vanligaste tillvägagångssättet men det var också möjligt att hon brändes levande.

Åsa Sunefors Wallin
Uråsa hembygdsförening

Referenser:

- Dürango, I., Swahn, S. (2006). Häxor i periferin, Trolldomsprocesser i Småland 1604-1619, Fakulteten för humaniora och samhällsvetenskap, Institutionen för humaniora, Växjö universitet
- Hyltén-Cavallius, G. O. (1863). Wärend och Wirdarne del 1. Ett försök i Svensk Ethnologi, Kap II, Hedna-kult, ss 116
- Hyltén-Cavallius, G. O. (1863). Wärend och Wirdarne del 1. Ett försök i Svensk Ethnologi, Kap III, Hedna tro, ss 447-454